

ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК у м. Жовква Засн. 1994 у м. Жовква Львів. обл. Спочатку був підпорядк. Львів. облраді, від 2007 — Мін-ву регіон. розвитку та будівництва України. Питання охорони видатної культур. спадщини Жовкви постало з часу виникнення загроз її збереженню у 19 ст. У часи міжвоєн. екон. депресії 1930-х рр. уряд Польщі (з метою охорони та відновлення) надав статус пам'яток нац. значення розплануванню Жовкви та кільком її істор. об'єктам, зокрема замку, парафіял. і домінікан. костелам, дерев'яній церкві св. Трійці, а також модрин. алеї за містом. 1977 спіл. постановою Львів. обкому й облради центр. частина міста оголошена філією новоствор. Львів. істор.-арх. заповідника, розпочато роботу із обліку та дослідж. пам'яток. 1994 КМ України прийняв постанову про створення заповідника. Його тер. пл. 27 га охоплює центр Жовкви — ренесансне оборонне місто із комплексом оборон. споруд, замком і частиною замкового парку. Навколо цієї тер. визначені межі охорон. зони, в які входять частина істор. передмість і окремо розташ. пам'яток архітектури, історії та культури, Винників. двір, приміський лісопарк. комплекс на г. Гарай. Заг. пл. тер., що мають охорон. статус, становить 280 га. У межах заповідника розташ. 100 пам'яток архітектури та містобудування (49 — нац.

значення). Серед них — ансамбль центр. ринк. площі з прилеглим замком (1594), парафіял. костел (1606), оборонна синагога (1690), комплекси Василіян. і Домінікан. монастирів, дві дерев'яні церкви (поч. 18 ст.) з іконостасами майстрів жовків. школи 17–18 ст., унікал. для України зразки італ. житл. архітектури — кам'яниці з відкритими аркадами галерей-підсінь (поч. 17 ст.), еклектичні та сецесійні вілли й адм. будинки австр. часів (кін. 19 — поч. 20 ст.). Істор. частина Жовкви, що зберегла первісне планування і всі осн. громад. будівлі, які його визначають, продовжує виконувати функції заг.-міського центру. Місто не переплановувалось і має незначну кількість дисонуючої капітал. забудови. Після пожеж, руйнувань і знищень двох останніх століть і світ. воєн вціліло 30 % істор. житл. забудови, 50 % лінії оборон. мурів, дві з п'яти міських брам, одна ціла оборонна башта і рештки інших. Жовква знаходиться у Списку істор. насел. місць України, має об'єкти культур. спадщини, включені у нац. Програму відтворення видат. пам'яток історії та культури України, міжнар. програму Фонду світ. пам'яток (Нью-Йорк) «100 світових пам'яток, які знаходяться в загрозовому стані», є кандидатом від України на включення у Список всесвіт. спадщини ЮНЕСКО.

М. В. Кубай

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовква / М. В. Кубай // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26172>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).